

PETER MYNDES BACKE

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i
Peter Myndes backe inom fornlämning L2015:7789/RAÄ Stockholm 103:I,
fastigheten Södermalm 7:87, Stockholms kommun och län, Södermanland

PETER SILLÉN

Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3364

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Södra stadshuset sett från öster. Till vänster Peter Myndes backe mot Götgatan 1914.
Källa: Stadsmuseet i Stockholm. Bildnummer: Fa 45179. Unikt dokument ID: SSMC000915.
Fotograf: Larssons Ateljé. CC-BY.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003
Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

© Arkeologikonsult 2020

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

PETER MYNDES BACKE

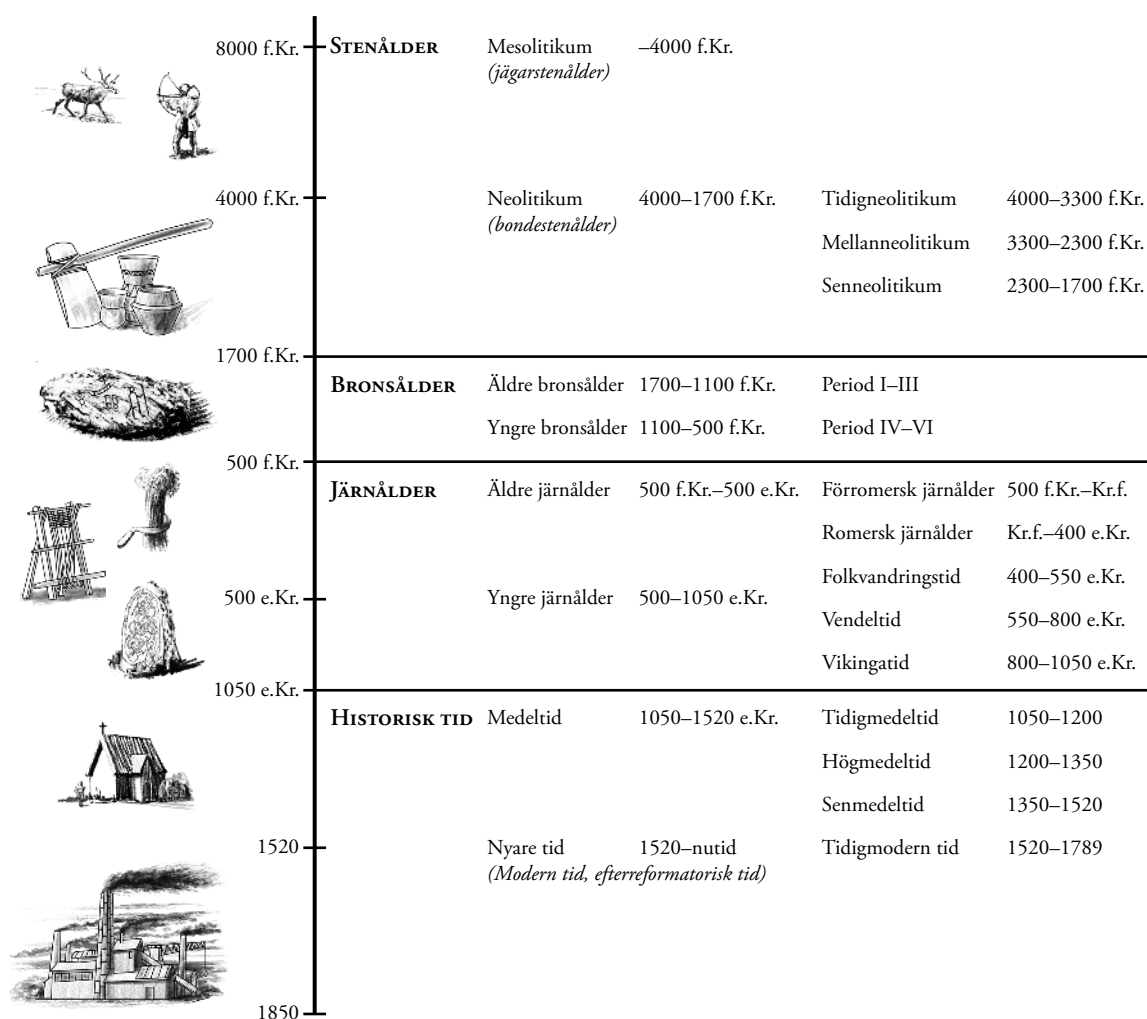
Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i
Peter Myndes backe inom fornlämning L2015:7789/RAÄ Stockholm 103:1,
fastigheten Södermalm 7:87, Stockholms kommun och län, Södermanland

PETER SILLÉN

Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3364

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från Länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING	7
BAKGRUND.....	8
GENOMFÖRANDE OCH RESULTAT.....	9
REFERENSER	10
Litteratur	10
Otryckta källor.....	10
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	11

Figur 1. Undersökningsområdet i Peter Myndes backe vid Södermalmstorg i centrala Stockholm. Mot bakgrund av Terrängkartan, skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

Arkeologikonsult har utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i Peter Myndes backe mellan Götgatan och Ryssgården vid dagens Södermalmstorg på Södermalm i Stockholm (figur 1 och 2). Undersökningen utfördes med anled-

ning av att Stockholm Vatten och Avfall AB skulle montera en ny ventil på befintlig ledning. Ett schakt togs upp i gatan, men inget av arkeologiskt intresse påträffades vid schaktningsövervakningen.

INLEDNING

Med anledning av att Stockholm Vatten och Avfall AB skulle schakta för att montera en ny ventil på en befintlig ledning i Peter Myndes backe har Arkeologikonsult utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom fornlämning L2015:7789/RAÄ Stockholm 103:1, fastigheten Södermalm 7:87 i Stockholm. Arbetet

utfördes i början av mars 2020 på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län (Lst dnr 431-8042-2020). Syftet med undersökningen var att med ett vetenskapligt arbetssätt dokumentera fornlämningen om anläggningar eller konstruktioner skulle framkomma i samband med schaktningen.

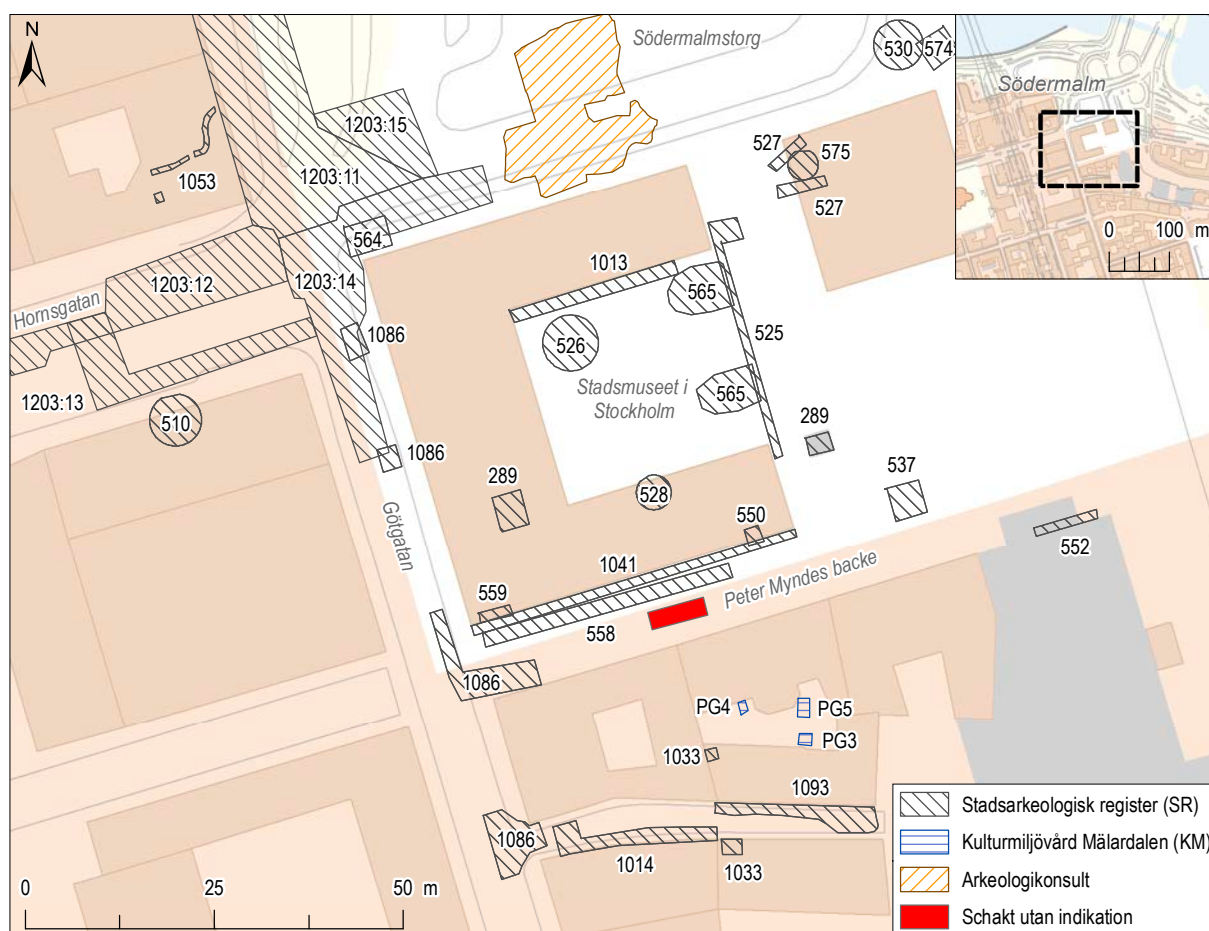
Figur 2. Schaktet grävdes i Peter Myndes backe vid Södermalmstorg. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:7 500.

BAKGRUND

Peter Myndes backe finns belagt från 1728 och har sitt namn efter holländaren Peder Mynder som anlade ett tobaksspinneri i närliggande kvarter på 1690-talet (Munthe 1959:265; Stahre m.fl. 2005:268f). Gatan har inte alltid hetat Peter Myndes backe. Under 1600-talet hette den Mariagatan med olika namnformer samt från omkring 1830 och hundra år framåt hette den åter Mariagatan. I Holms tomtbok från 1674 omnämns den som *Stadzhus* gatan närmast söder om Södra stadshuset, som verkar vara en tillfällig namnbildning till det då nyuppförda stadshuset. I dag inrymmer det Stockholms stadsmuseum (Stahre m.fl. 2005:269).

Fornlämning L2015:7789/RAÄ Stockholm 103:1 utgörs av Stockholms stadslager från medeltid till tidigmodern tid och innefattar hela Gamla stan, Skeppsholmen, nedre Norrmalm och den centrala delen av norra Södermalm samt Riddarfjärden och

Saltsjön däremellan. Även en liten del av Östermalm och Kungsholmen ingår i fornlämningen. Undersökningsområdet ligger i den norra och centrala delen av Södermalm där ett antal arkeologiska undersökningar har utförts i närområdet (figur 3). Vid en arkeologisk undersökning parallellt med undersökningsområdet i Peter Myndes backe utmed fasaden till Stockholms stadsmuseum påträffades en stenläggning som daterades till 1600-talet (SR 1041; Nilsson Schönborg 1995). I intilliggande Mariagränd har en kullerstensgata och flera underliggande kulturlager från 1600-talet dokumenterats (SR 1093; Hedlund 2010). I den södra delen av Södermalmstorg och ett litet stycke in på de intilliggande gatorna Hornsgatan och Götgatan har gator och rester efter bebyggelse undersökts från tiden före och efter gaturegleringen på 1640-talet (SR 1203; Wändesjö 2016).

Figur 3. Tidigare undersökningar utifrån Stadsarkeologiskt register (SR), Arkeologikonsult och Kulturmiljövård Mälardalen kring undersökningsområdet på norra Södermalm och schaktet från undersökningen. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:1 000. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:12 500.

På innergården i kvarteret Ormen 2 mellan Peter Myndes backe och Mariagränd påträffades en stenkonstruktion samt rester av en tegelmur från tidigmodern tid vid en schaktningsövervakning 2012 (KM PG3-5; Jonsson 2013:10ff).

I dagsläget pågår arkeologiska undersökningar i samband med ombyggnaden av Slussen vilket de senaste åren har resulterat i upptäckten av en stor mängd arkeologiska lämningar nära undersökningsområdet. Undersökningarna på Södermalmstorg var omfattande och innehöll bebyggelse lämningar från vikingatid till 1600-talet (Carlsson & Svensson 2019).

GENOMFÖRANDE OCH RESULTAT

Schaktningen påbörjades efter att gatstenen och underliggande gjuten betong tagits bort. Schaktet mätte 7,5 x 2,4 meter från västsydväst till ostnordost och grävdes 3 meter djupt från markytan på omkring 14 m.ö.h. Materialet som grävdes fram bestod

nästan uteslutande av homogen makadam bestående av sentida krossten. I den norra schaktväggen bestod materialet av sandig och stenig makadam med inslag av rödfärgad sand (figur 4). Inget av arkeologiskt intresse påträffades vid schaktningen.

Figur 4. Foto över schaktet i Peter Myndes backe. Foto från ostnordost.

REFERENSER

Litteratur

CARLSSON, M. & SVENSSON, K. 2019. *In fundo dicto suthremalm iam de nouo constructum... - Arkeologisk dokumentation av bebyggelsen i den medeltida stadsdelen på Södermalm. Lämningar från vikingatid till 1600-talets mitt. Stockholms stad och kommun, Stockholms län. Slussenprojektet 1. Rapporter från Arkeologikonsult 2019:2746.*

HEDLUND, J. 2010. *Mariagränden. Stockholms stad, Södermalm. Arkeologisk undersökning 2009, SR 1093. Stockholms stadsmuseum. Arkeologisk rapport 2010:2.*

JONSSON, K. 2013. *Hotell Anno 1647. Byggnadslämningar från tidigmodern tid. Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning. Fornlämning Stockholms stad 103:1, Kvarteret Ormen 2, Stockholms stad, Stockholms län, Södermanlands län. Stiftelsen Kulturmiljövård, rapport 2013:12.*

MUNTHE, A. 1959. *Västra Södermalm intill mitten av 1800-talet. En stadsdel och dess kyrkliga liv. Stockholm.*

NILSSON SCHÖNBORG, G. 1995. *Stadsgården 1. Stockholm, Södermalm, Stadsgården 1, fornlämning 103 1995. Stockholms stadsmuseum. Arkeologisk rapport.*

STAHRÉ, N-G., FOGELSTRÖM, P.A., FERENIUS, J. & LUNDQVIST, G. 2005 [1992]. *Stockholms gatunamn. Stockholmsmonografier 50 (3:e upplagan). Stockholm.*

WÄNDESJÖ, J. 2016. *Ledningsomläggning vid Slussen. Skeppsbron, Slussplan, Kornhamnstorg, Sjöbergsplan, Hornsgatan, Södermalmstorg, Götgatan och Katarinavägen. RAÄ 103, Stockholm. Arkeologisk undersökning 2013–2015. SR 1197, 1202, 1203, 1204. Stadsmuseet rapporterar, 93.*

Otryckta källor

DIGITALA STADSMUSEET, STOCKHOLMS STAD

Sökord: Peter Myndes backe

Bildbeteckning (dokumentID): SSMC000915

Sökdatum: 2020-09-08

<http://digitalastadsmuseet.stockholm.se/fotoweb/>

STADSARKEOLOGISKT REGISTER FÖR STOCKHOLM (SR)

<https://stadsarkeologisktregister.stockholm.se/register>

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen i Stockholm
Länsstyrelsens dnr:	431-8042-2020
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2020-03-09
Arkeologikonsults projektnr:	3364
Uppdragsnr i KMR:	202000291
Företagare:	Stockholm Vatten och Avfall AB
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Utförandetid, fältarbete:	9–10 mars 2020
Län:	Stockholm
Socken:	Stockholm
Kommun:	Stockholm
Fastighet:	Södermalm 7:87
Lämnings-nr, KMR:	L2015:7789
RAÄ-nr, FMIS:	Stockholm 103:1
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH2000
Rapportansvarig:	Peter Sillén
Projektledare:	Peter Sillén
Planer och layout:	Ida Söderström
Kvalitetsgranskning:	Philip Tonemar
Fynd:	Inga fynd tillvaratagna

Fornminnesregistret (FMIS) stängdes ner i början av 2019 och har ersatts av Kulturmiljöregistret (KMR). I denna rapport hänvisas till både RAÄ-nr i FMIS och till lämningsnummer i KMR i kartor och text.

Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3364